

**Uunga siunnersuut: Nalunaaquttap aalajangersarneqarnera pillugu Inatsisartut
inatsisaat**

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

siunnersuutip pingajussaaneerpeqarneranut

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Siverth Karl Heilmann, Atassut, (sinniisoq)
Inatsisartunut ilaasortaq Najaaraq Møller, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Harald Bianco, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Eqaluk Høegh, Inuit Ataqtigiit (sinniisoq)

Siunnersuut ulloq 17. november 2022-mi aappassaaneerinnineq nangeqqinneqareermat siunnersuut ataatsimiititaliamit suliarineqaqqippoq.

Siunnersuutip Inatsisartuni aappassaaneerpeqarnera

Aappassaaneerinninnerup nangeqqinneqarnerani siunnersuutip peqqissutsimut kingunerisinnaasaanik sukumiinerusumik misissueqqinnissaq eqqaaneqarpoq. Tamanna tunngavigalugu Inatsisartut siunnersuutip ataatsimiititaliamut suliassanngorteqqinnissaa kissaatigaat.

Siunnersuut

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliaqarnerminut atatillugu Naalakkersuisut Siulittaasuat siunnersuutinnissamat aggersarpaa. Nalunaaquttap aalajangersarneranut siunnersuut, tassungalu tunngatillugu uku immikkut isiginiarnerullugit: Kalaallit Nunaata nalunaaquttap ingerlaqatigiiffiinut assigiinngitsunut agguataarneqarnera, nalunaaquttap ingerlaqatigiiffiisa allanngortinneqarneri, aasaanerani nalunaaqutaq siunnersuutillu peqqissutsimut kingunerisinnaasai siunnersuutinninnermi ataatsimiititaliamit eqqartorneqarput.

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Ataatsimiitaliap siunnersuummik suliarinninnerminut atatillugu Islandimi nalunaaquttamik allannguissamik eqqarsaatersuuteqarnermut paasissutissanik aallerpoq:

Islandimi 1968-imili nalunaaqutaq nikisinneqarnikuunngilaq. Islandimi “aasaanerani nalunaaqutaq maliinnaavippaat” – taamaalillutik nunap assingani inissisimaffik malillugu ingiaqatigiiffigisassaraluartik akunnermik ataatsimik uniorlugu ingerlallutik. Taamaammat assersuutigalugu Reykjavikkimi nal. 13:30 nal. 12:00-iunngitsoq seqineq qutsinnerpaaffimmiittarpoq. 2015-imi Island “ukiunerani nalunaaquttap” atulernissaamik eqqarsaatersuuteqaleraluarpoq – imaappoq ukiukkut nalunaaqutaq akunnermik ataatsimik kinguartillugu¹. Tamanna tunngavigalugu suleqatigiissitaliortoqarpoq. Januaari 2018-imi suleqatigiissitaq peqqissutsimut naalakkersuisumut allakkiamik tunniussaqqarpoq². Maanna aqqissuussaq malinneqartoq inuit peqqissusaannut arlalinnik ajortumik kinguneqartoq, suleqatigiissitamit inernilunneqarpoq. Kingunerisai ajortut tassaapput, assigiinngitsunik nappaateqalersinnaanissamut qaninneruneg, ilikkakkatigut angusalunneruneg, nikallungaqqajaaneruneg, “nalunaaqutarlu peqqutaalluni qasoqqaneq”. Taamaammat aasaanerani ukiuneranilu nalunaaquttap nikisinneqartalinnginnissaa suleqatigiissitap siunnersuutigaa. Innuttaasunik misissuinermi innuttaasut 56%-ii nalunaaquttap akunnermik ataatsimik utertinnissaamik kissaateqarput³. Taamaakkaluartoq Naalakkersuisoqarfik 2020-mi nalunaaquttap allanngortinneqannginnissaa aalajangiivoq⁴. Akunnermik ataatsimik kinguartitsinissamut uppersaatinik naammattunik peqannginnerarlugu tunngavilersuipput. Akerlianilli nalunaaqutaq 7 aamma 23 akornanni 13%-imik qaamasannginnerulernissaa naatsorsorneqarsimalluni⁵.

Islandimi inuusuttunik misissuinerup takutippaa, inuusuttut Islandermiut amerlanerpaartaat akunnerit innersuussutigineqartut naammatsillugit sininneq ajortut⁶.

2019-imi sininnermut piffissallu ingerlarnganut (ulloq unnuaq) ilisimatusarfiliornissamut Islandimi ilisimatusartut Islandip ilisimatusarfianiit aningaasaliiffigineqarput: ”The Sleep Institute”⁷. Islandimi ilisimatusarnermut ineriartortitsinermullu suliniut “Sleep revolution” nunat tamalaat suliassaqqarfiillu akimorlugit ingerlatsivimmiit pilersinneqarpoq⁸. EU-minngaanniit 15 million Euronik suliniut tapiiffigineqarpoq. 2024-mi suliniutip

¹ <https://grapevine.is/news/2015/05/14/proposal-on-changing-the-clock-hangs-in-the-balance/>

² <https://www.visir.is/g/2018180929251/katrin-raedur-timanum-og-getur-breytt-honum->

³ <https://grapevine.is/news/2019/12/11/most-icelanders-support-changing-icelands-time-zone/>

⁴ <https://grapevine.is/news/2020/09/01/its-official-despite-popular-support-iceland-will-not-be-changing-its-local-time/>

⁵ <https://www.ruv.is/frett/2020/09/01/icelands-clocks-to-stay-as-they-are>

⁶ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28449887/>

⁷ <https://en.ru.is/news/this-opens-up-a-window-for-icelandic-and-international-sleep-researchers>

⁸ <https://sleeprevolution.eu/en/story/iceland-to-become-a-centre-for-international-sleep-research/>

naammassineqarnissaa pilersaarutigineqarpoq⁹. Suliniummut peqataatinneqartut tassaapput, Islandimi, Europami Australiamilu ilisimatusarfiit 37-t, peqqinnissaqarfiit suliffeqarfiillu¹⁰. Aningaasaliissutigineqartut affaasa missai Islandimi atorneqassapput, ilaatigut inuit 30.000-it misissuinnermut peqataatinneratigut sinittarnerinut paasissutissanik uuttortaanermi paasissutissaasiviliornissamut atorneqassallutik. Misissuinnermut paasissutissanik katersinermi Europami inuit peqataatinneqassapput. Paasissutissanik katersinermi passimmiut smartiusut (smarture), apeqqusiat akisassat, sinimmut uuttuutit, misilitsissutillu sianiutinut tarnimullu tunngasut atorneqassapput. Paasissutissat takunissaannut ilisimatusartut nunarsuaq tamakkerlugu qinnuteqarsinnaalerlutik iserfigisinnaasassaannik pilersitsisoqassaaq. Iserfissaq akeqassanngilaq, paasissutissallu nalunaarsorneqartut EU-p inunmut paasissutissanik inatsisaannut naapertuisuussalluni¹¹. Ilisimatusarnissamut nunap issittumi inissisimanagera peqqutaalluni seqernup nuisarnera allanngorarsinnaammat, inuttaasullu allanut sanilliullugit avinngarusimammata ilisimatusarnermullu peqataarususseqarluartuummata aamma qarasaasiatigut paasissutissanik nalunaarsuiffiit pitsaassusaat qaffasimmata inuit sinittarnerannut piffissallu ingerlarnganut (ulloq unnuarlu) Island periarfissaqarluarpoq.

Saniatigut ilisimatitsissutigineqarsinnaavoq, nalunaaqutaq ullup qeqqanut seqernup qutsinnerpaaffianiittarnissaanut qaninnerulersinniarlugu Vestmannaeyjarimi nalunaaqutaq akunnermik ataatsimik kinguartinnissaanut misiliutit suliniuteqarnissamut aallartitsinissamut maanna Islandimi ilisimatusartut eqqarsaatersuuteqarmata¹².

Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Ittoqqortoormiini nalunaaquttap ingiaqatigiiffiusup allanngortinnissaanut tusarniaaneq aammalu qaamasarnerata allanngortinneqarneranut sinerissap qanittuani aalisartut sinniisuinut tusarniaanernik Naalakkersuisut ingerlatsinissamik siunertaqartut ataatsimiititaliap maluginiarpa. Taakkua pissutsit pillugit ataatsimiititaliap kaammattuutai Naalakkersuisunit tusaaniarneqarnerinut ataatsimiititaliaq qujassuteqarpoq.

Nalunaaquttap aalajangersarneranut inissiinissamut Naalakkersuisut suleriaqqinnissaanut, sinimmut aamma piffissap ingerlarnganut ilisimatusaatit ingerlanneqartut pillugit Islandimi oqartussanut Naalakkersuisut attaveqarnissaat ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqassaaq. Innuttaasut peqqissuunissaat qulakkeerniarlugu aalajangiinerit paasissutissanik tunngaveqartarnissaat pingaaruteqartoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Qarasaasiatigut

⁹https://www.laeknabladid.is/tolublod/2020/12/nr/7570?fbclid=IwAR22XOSQEyltNV09ik4LJm9P8CIQtpd_kiyMAiFtSc9MVkYUq8xgJ-6fKWE

¹⁰ Taakkununga ilaapput: SidekickHealth, Nox Medical, European Society for Sleep Research (ESRS) og European Society for Pulmonary Research (ERS). Europami nunarsuarmilu sininniarnermut akornuteqarnermut peqqinnissaqarfiup iluani malittarisassanut tunngatillugu suliffeqarfiit taakku marluk kingulliit siuttuupput.

¹¹ <https://en.ru.is/news/this-opens-up-a-window-for-icelandic-and-international-sleep-researchers>

¹² <https://grapevine.is/news/2022/07/27/scientists-consider-delaying-clock-in-vestmannaeyjar-as-pilot-project/>

paasissutissanik katersuiviusup iserfissap akeqanngitsup periarfissaanik Kalaallit Nunaanni ilisimatusartuniit peqqinnissaqarfimmiillu atorluaanissaq ataatsimiititaliap kissaatigaa.

Taamatut oqaaseqarluni ataatsimiititaliap isumaqatigiittup siunnersuutip akuerineqarnissaa inassutigaa.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni ataatsimiititaliap siunnersuut pingajussaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen
Siulittaasoq

Siverth Karl Heilmann
(sinniisoq)

Najaaraq Møller

Harald Bianco

Eqaluk Høegh
(sinniisoq)